

17 אוקטובר, 2010
ט' חשון, תשע"א

**דו"ח הוועדה המקצועית של המועצה להשכלה גבוהה לבדיקת הלימודים במנהל עסקים בקריה
האקדמית קריית אונו- בהמשך לדו"ח ועדת הערכת איכות**

1. רקע

בישיבתה ביום 26.02.2008 דנה המועצה להשכלה גבוהה בדו"חות הוועדה להערכת הלימודים במינהל עסקים. בעקבות ההערכה הכללית של התחום, אימצה המועצה סדרה של המלצות רותביות המתייחסות לכלל המוסדות המקיימים תוכניות לימודים במנהל עסקים.

בנוסף, החליטה המועצה לאמץ את ההמלצות הפרטניות המופיעות בדו"ח המתייחס לקריה האקדמית קריית אונו, ובכלל זה ההמלצות המפורטות להלן:

"על המוסד:

1. לנסח חזון ויעדים ברורים של המוסד ושל בית הספר למנהל עסקים.
2. להעלות את הרמה האקדמית, לרבות העלאת תנאי הקבלה לתואר ראשון, כך שיכללו דרישות קבלה של מבחן פסיכומטרי והעלאת תנאי הקבלה לתואר השני, כך שיכללו דרישות קבלה של GMAT.
3. לעבות משמעותית את מצבת סגל ההוראה במשרה מלאה.
4. להעשיר הספרייה בספרי לימוד וכתבי עת רלוונטיים.
5. לגייס חברי סגל צעירים שסיימו דוקטורט בישראל ושליחתם להשלמת בתר-דוקטורט בחו"ל.
6. לחזק את לימודי היזמות."

בדצמבר 2008 מינה סגן יו"ר המועצה להשכלה גבוהה פרופ' נחום פינגר, ועדה לבדיקת הלימודים במנהל עסקים בקריה האקדמית קריית אונו, בהרכב הבא:

- פרופ' (אמריטוס) אברהם פרידמן - ביה"ס למנהל עסקים, האוניברסיטה העברית בירושלים ; דיקן ביה"ס למנהל עסקים במרכז ללימודים אקדמיים אור יהודה - יו"ר
- פרופ' דב אליצור- ביה"ס למנהל עסקים, אוניברסיטת בר אילן
- פרופ' אריה רייכל- ביה"ס לניהול, אוניברסיטת בן גוריון

בפברואר 2009, טרם תחילת עבודתה, שונה הרכב הוועדה ובמקום פרופ' אריה רייכל אשר התפטר מהוועדה מסיבות אישיות, מונה פרופ' אהוד מניפז, ראש מרכז עירא לעסקים המחלקה להנדסת תעשייה וניהול באוניברסיטת בן-גוריון כחבר בוועדה.

באפריל 2010 סיימה הוועדה את עבודתה, והגישה למועצה להשכלה גבוהה דו"ח מסכם באשר ליישום מסקנות הוועדה להערכת הלימודים במינהל עסקים בקריה האקדמית קריית אונו. בישיבתה ביום 31.5.2010 דנה ועדת המשנה להערכת איכות והבטחתה בדו"ח המסכם, ובהתייחסות המוסד לממצאי הוועדה.

כדי לגבש את עמדתה בנושא, ביקשה ועדת המשנה להערכת איכות את התייחסותה המפורטת של הוועדה בדבר מידת עמידת הקריה בכל אחת מההמלצות שבהחלטת המלי"ג מיום 26.2.2008 - הן

הכלליות והן הפרטניות, דהיינו, דיווח על אודות המצב העדכני נכון לשנה"ל תשע"א. עוד ביקשה ועדת המשנה כי הוועדה תבסס את התייחסותה על דיווח הקריה ועל פגישה של הוועדה המקצועית עם הנהלת הקריה וראשי התכניות.

3. תפקיד הוועדה

בהתאם לאמור בדו"ח הוועדה מאפריל 2010, הוועדה התבקשה להגיש למועצה להשכלה גבוהה דו"ח מסכם ובו המלצותיה לגבי המידה בה יישמה הקריה האקדמית קריית אונו בפועל את כל ההמלצות הפרטניות המפורטות בדו"ח ועדת הערכת איכות לימודי מנהל עסקים. הוועדה לא התבקשה להתייחס בהמלצותיה לעניין הארכת ההסמכה של הקריה האקדמית קריית אונו להעניק תואר ראשון ו/או שני במנהל עסקים.

לאור האמור לעיל, מתייחס דו"ח זה רק למידה בה יישמה הקריה האקדמית קריית אונו בפועל את החלטת המל"ג מיום 26.2.2008 בדבר דוחות ההערכה במנהל עסקים (הן ההמלצות הכלליות והן ההמלצות הפרטניות), נכון להיום - תחילת שנה"ל תשע"א.

4. עבודת הוועדה

בהתאם לבקשת ועדת המשנה להערכת איכות והבטחתה מיום 31.5.2010, פנינו לקריה האקדמית קריית אונו בבקשה להתייחסותה המפורטת והעדכנית ביותר (צילום המצב העכשווי) לגבי כל הסעיפים שהועלו בדו"ח הוועדה להערכת איכות הן במישור הפרטני והן במישור הכללי.

הוועדה קיימה ישיבה, אשר בעקבותיה העבירה לקריה שאלות הבהרה והערות. כמו כן, ערכה הוועדה ביקור בקריה האקדמית קריית אונו, במסגרתו נפגשה עם ראש הקריה, דקאן הפקולטה למינהל עסקים, ראשי תכניות הלימודים במינהל עסקים וחברי הסגל הבכיר בתכניות. בנוסף, ערכה הוועדה סיור בקמפוס הכללי בקריית אונו ובקמפוס החרדי באור יהודה, בחנה מקרוב את התשתיות העומדות לרשות הסטודנטים ושוחחה עם סטודנטים לתואר ראשון ושני.

הוועדה מבקשת לציין את השיפור הניכר בבהירות הנתונים שהועברו על ידי הקריה, לדרישת הוועדה, ובכונות הקריה לשתף פעולה עם הוועדה.

5. ממצאי הוועדה

א. התייחסות להמלצות הפרטניות לקריה האקדמית קריית אונו

1. "לנסח חזון ויעדים ברורים של המוסד ושל בית הספר למנהל עסקים."

הוועדה התרשמה כי חל שיפור בחזון ויעדי בית הספר למנהל עסקים בקריה האקדמית קריית אונו, וכעת המצוי מספק.

2. "להעלות את הרמה האקדמית, לרבות העלאת תנאי הקבלה לתואר ראשון, כך שיכללו דרישות קבלה של מבחן פסיכומטרי והעלאת תנאי הקבלה לתואר השני, כך שיכללו דרישות קבלה של GMAT"

באשר להעלאת הרמה האקדמית, הוועדה קיבלה לידיה דיווח אודות מדיניות ההדחה מהלימודים ואי העברה לשנה ב' של סטודנטים שלא עמדו בדרישות המעבר. לפי הנתונים שהוצגו, כ-25% מהסטודנטים לתואר ראשון לא עברו משנה א' לשנה ב' בשנה"ל תש"ע; כ-9% הודחו מהלימודים.

נתונים אלה, לצד נתונים נוספים שיפורטו להלן באשר לעיבוי מצבת סגל ההוראה במשרה מלאה וקידום המחקר במוסד, נראים לוועדה נאותים וניכר כי חל שיפור ברמה האקדמית בתכניות הלימודים במינהל עסקים המתקיימות בקריה.

באשר לתנאי הקבלה, בהתאם לדיווח שהועבר על ידי הקריה ולשיחה שנערכה עם ראשי המוסד והתכניות, לא קיימת דרישת חובה לפסיכומטרי בתנאי הקבלה לתואר ראשון במנהל עסקים, ואין דרישת חובה ל-GMAT בתנאי הקבלה לתואר שני במנהל עסקים.

המוסד טוען כי הפסיכומטרי וה-GMAT נכללים בתנאי הקבלה לתואר ראשון ושני, בהתאמה, אולם הם אינם מהווים תנאי חובה (מצ"ב התייחסות הקריה לעניין זה).

במידה והפעלת הפסיכומטרי וה-GMAT משמעה כלילתם כתנאי חובה במסגרת תנאי הקבלה- הקריה אינה עומדת בסעיף זה להחלטת המל"ג.

הוועדה לא מביעה עמדה באשר לדרישת הקריה לפיה הפעלת GMAT ופסיכומטרי כתנאי חובה תתרחש אך ורק אם היא תחול על כל המוסדות האקדמיים המקבילים. באשר קביעת הלכה שכזו אינה בסמכות הוועדה.

3. "לעבות משמעותית את מצבת סגל ההוראה במשרה מלאה"

בהשוואת טבלת הסגל האקדמי העדכנית ביותר, שהוגשה במכתב הקריה מיום 14.9.2010, לטבלאות שקיבלה הוועדה קודם לכן, ניכר שיפור במספר חברי סגל ההוראה במשרה מלאה בקריה וברמתם.

התייחסות נוספת לנושא סגל ההוראה במשרה מלאה מפורטת בהמשך, עת בתינת עמידת הקריה בדרישות המינימום המתייחסות לסגל ההוראה בתחום מנהל עסקים, כפי שמפורטים בסטנדרטים הכלליים בהחלטת המל"ג מיום 26.2.2008 (ראה פירוט הבחינה בסעיף ב' להלן תחת הכותרת "התייחסות להמלצות הכלליות").

4. "להעשיר הספרייה בספרי לימוד וכתבי עת רלוונטיים"

הוועדה ביקרה בקמפוס הקריה האקדמית קרית אונו, התרשמה מהמבנה החדש של הספרייה בקמפוס הכללי ובחנה את מצאי הספרייה הרלוונטי לתכניות הלימודים במינהל עסקים. הוועדה מצאה כי מכלול הספרים ומאגרי המידע נאותים.

5. "לגייס חברי סגל צעירים שסיימו דוקטורט בישראל ושליחתם להשלמת בתר-דוקטורט בחו"ל"

הקריה דיווחה על קליטת שני אנשי סגל, מיד לאחר חזרתם מבתר-דוקטורט בחו"ל: ד"ר טליה מירון ש"ץ וד"ר גיל אבנימלך.

בעת הביקור ובחומר שהועבר על ידי המוסד, הוצגה לוועדה תכנית לגיוס חברי סגל צעירים נוספים שסיימו דוקטורט בישראל ושליחתם להשלמת בתר-דוקטורט בחו"ל.

לאור זאת, הוועדה התרשמה כי הקריה פועלת להמשך יישום סעיף זה להחלטת המל"ג.

6. "לחזק את לימודי היזמות"

הקריה דיווחה כי הוכנסו קורסי חובה ביזמות לתכניות הלימודים: לתכנית הלימודים לתואר ראשון במינהל עסקים נוסף קורס חובה ב"יזמות עסקית", לתכנית הלימודים לתואר שני במינהל עסקים נוסף קורס חובה ב"יזמות והון סיכון". פרשיות הלימוד של הקורסים האמורים הועברו לוועדה, והם נראים לה נאותים.

כמו כן, הקריה גייסה שלושה אנשי סגל במשרה מלאה, שהינם בעלי זיקה מחקרית ומעשית לתחום היזמות: ד"ר גיל אבנימלך, ד"ר אריה יעקבי וד"ר גדעון שימן.

לאור כל זאת, הוועדה מצאה כי הקריה האקדמית קרית אונו חיזקה בבירור את לימודי היזמות.

לסיכום פרק זה, הוועדה התרשמה כי ניכרת התקדמות ביישום מסקנות הוועדה להערכת איכות בקריה האקדמית קרית אונו. עם זאת, על המל"ג להכריע בסוגיית תנאי הקבלה, כפי שפורטה לעיל.

ב. התייחסות להמלצות הכלליות

1. דרישות קבלה

"מומלץ כי המוסדות יכללו בדרישות הקבלה ל MBA בחינת GMAT או GRE (כמותי+ מילולי). מוסדות בעלי תכניות MBA חדשות (עד 3 שנים) יוכלו להוסיף קריטריונים נוספים (בנוסף ל- GMAT, וציוני תואר ראשון) כגון ראיון אישי, ניסיון מעשי וכו'. בכל מקרה נתוני הקבלה של שנים קודמות יפורסמו למען קיום שקיפות"

כאמור בפרק א' לעיל, בתנאי הקבלה לתכנית הלימודים לתואר שני במנהל עסקים המתקיימת בקריה האקדמית קרית אונו, אין דרישת חובה ל- GMAT.

2. יזמות וממשל תאגידי

"תכניות לימודים: מומלץ כי בכל תכנית, הן לתואר ראשון והן לתואר שני, יכללו לפחות קורס אחד ביזמות ולפחות קורס אחד בממשל תאגידי (אתיקה ניהולית) כמקצועות חובה / בחירה"

נושא היזמות מפורט בפרק א'6 לעיל.

הקריה דיווחה כי החל משנה"ל תשע"א, יתווסף קורס כללי באתיקה וממשל תאגידי בתכנית הלימודים לתואר ראשון. כמו כן, החל משנה"ל תשע"א כל תלמידי התואר השני חייבים בקורס "דיני תאגידיים", הכולל סוגיות בממשל תאגידי. הקורס "שוק ההון" בתואר הראשון יהפוך ל"שוק ההון וממשל תאגידי". זאת בנוסף לקורסי בחירה בהתמחויות השונות העוסקים, בין היתר, בסוגיות בממשל תאגידי.

תשובה זו מקובלת על הוועדה ואין לה הערות נוספות בנושא.

3. קורסים בשפה האנגלית

"מומלץ כי לפחות שני קורסים בסמסטרים האחרונים ללימודים יינתנו בשפה האנגלית (רצוי ע"י מרצים אורחים)"

בחומרים שהוגשו ובעת הביקור במוסד, דוות לוועדה על הנהגת קורס אחד לפחות בשפה האנגלית, עבור שני התארים.

4. חברי סגל: הקף משרה ודרגה

להמשך קיומה של התכנית במצב יציב* (steady state) בתואר ראשון (B.A.) יידרשו:

מס' חברי סגל (משרה מלאה)**	תחום
2	מימון וחשבונאות
2	שיווק
2	ניהול, משאבי אנוש, תפעול
1 (בדרגת פרופ' / ח, פרופסור)	ראש תכנית
7	סה"כ

* 3-5 שנים מפתיחת התכנית

** מומלץ כי אחד לפחות יהיה בגיל ביניים (Mid- Career)

הוועדה קיבלה לעיונה את רשימת סגל ההוראה בתכנית לתואר ראשון במנהל עסקים, ובחנה אותה.

באשר למספר חברי הסגל במשרה מלאה, נמצא כי הקריה עומדת בסעיף דלעיל: מימון וחשבונאות: קיימים 9 אנשי סגל במשרה מלאה בתחום זה. שיווק: קיימים 7 חברי סגל במשרה מלאה בתחום השיווק. ניהול, משאבי אנוש, תפעול: קיימים 4 חברי סגל במשרה מלאה בתחום זה.

באשר לראש התכנית, הערת הוועדה מהדו"ח המסכם שכתבה באפריל 2010 תקפה: הוועדה מצאה כי לתכנית לתואר ראשון במנהל עסקים שני ראשים. בהתאם לדיווח הקריה, פרופ' יורם קרול וד"ר בועז שליט משמשים כמנהלים משותפים של תכנית התואר הראשון. פרופ' קרול אחראי על התכנית האקדמית בתואר הראשון והשינויים בה, וד"ר שליט אחראי על תפעולה השוטף של התכנית.

מצב דברים זה עומד בסתירה להחלטת המל"ג.

הקריה טוענת כי מודל זה, בו קיים ראש תכנית בדרגת פרופ', ומירב העבודה מוטל על איש סגל שאינו בדרגת פרופ', אינו עומד בסתירה להחלטת המל"ג האמורה. לטענתם, הפעולה של שני ראשי התכנית יחד ממלאת את התנאי דלעיל.

5. לימודי התמחות

במידה ומוסד ירצה לקיים לימודי התמחות, יידרשו לפחות 3 חברי סגל במשרה מלאה בתחום ההתמחות.

התכנית לתואר ראשון המאושרת לקריה כוללת ארבעה מסלולי התמחות: מימון ושוק ההון; שיווק ופרסום; ניתוח מערכות מידע; חשבונאות. הקריה מוסמכת להעניק תואר אקדמי ראשון במנהל עסקים (B.A.) ללא ציון התמחויות.

בהתאם לרשימת הסגל שהועברה על ידי הקריה, המוסד עומד בסעיף זה להחלטת המל"ג: נמצא כי בכל תחום התמחות, יש לפחות שלושה אנשי סגל המועסקים במשרה מלאה במוסד, והתמחותם היא בתחום ההתמחות.

לאחר התייעצות עם גורמי מל"ג, הובהר לוועדה כי בתנאי שהוזכר לעיל, לפיו נדרשים שלושה אנשי סגל המועסקים במשרה מלאה בתחום ההתמחות, אין הכוונה שמלוא הוראתם תהיה בתחום ההתמחות, אלא מספיק שהם ילמדו לפחות קורס אחד בהתמחות.

לקיום תכניות לימודים בתואר ראשון (B.A.) ובתואר שני (M.B.A) גם יחד, ללא ציוני התמחות, יידרשו 10 חברי סגל במשרה מלאה בתכניות.

על פי טבלאות סגל ההוראה שהועברו על ידי המוסד, בפקולטה למינהל עסקים בקריה האקדמית קרית אונו 46 חברי סגל במשרה מלאה.

6. מורים מן החוץ

לא יותר מ 30% מהקורסים לתואר יינתנו ע"י מורים מן החוץ, ומתוכם לפחות שליש ע"י חברי סגל אקדמי במשרה מלאה במוסד אקדמי אחר.

בתכנית לתואר ראשון שה"כ 98 קורסים בהתאם לפירוט הבא:

64 קורסים ניתנים על ידי סגל פנים.

26 קורסים ניתנים על ידי מורים מן החוץ.

8 קורסים ניתנים על ידי שני מרצים, שאחד מהם הינו חבר סגל פנים והשני מורה מן החוץ.

בהתאם לנתונים אלה 34% לתואר ראשון מהקורסים ניתנים על ידי מורים מן החוץ. כלומר, המוסד חורג מדרישת המל"ג.

בתכנית לתואר שני שה"כ 83 קורסים בהתאם לפירוט הבא:

65 קורסים ניתנים על ידי סגל פנים.

15 קורסים ניתנים על ידי מורים מן החוץ.

3 קורסים ניתנים על ידי שני מרצים, שאחד מהם הינו חבר סגל פנים והשני מורה מן החוץ.

בהתאם לנתונים אלה 21% מהקורסים לתואר שני ניתנים על ידי מורים מן החוץ. כלומר, המוסד עומד בדרישת המל"ג.

בהתייחס למקום עבודתם הקבוע והיקף משרתם של המורים מן החוץ, לא הוצגו נתונים.

7. מספרי סטודנטים

בכל מקרה יישמר יחס חברי סגל בכיר במשרה מלאה/ סטודנטים של לא פחות מ- 1/50.

לפי דיווח הקריה מיולי 2010, בשנה"ל תשי"ע למדו בפקולטה למינהל עסקים 2348 סטודנטים: 1686 סטודנטים בקמפוס הכללי ו- 662 בקמפוס החרדי.

לתואר ראשון סה"כ 1206 בהתאם לפירוט הבא:
שנה אי - 380, שנה בי - 405, שנה ג' - 421

לתואר שני סה"כ 480 בהתאם לפירוט הבא:
שנה אי - 320, שנה בי - 160

בקמפוס החרדי סה"כ 662 בהתאם לפירוט הבא:
שנה אי - 238, שנה בי - 208, שנה ג' - 216

ניכר כי נעשה מאמץ לעבות את סגל ההוראה במשרה מלאה: חלה עלייה במספר חברי הסגל הבכירים המועסקים במשרה מלאה במוסד, וכעת מספר אנשי הסגל המועסקים במשרה מלאה בפקולטה למינהל עסקים בקריה האקדמית קרית אונו הוא 46.

הקריה טוענת כי יש לחשב את היחס בין חברי הסגל הבכיר במשרה מלאה לבין הסטודנטים, מבלי לכלול את מספרי הסטודנטים בקמפוס החרדי. היות והוועדה לא קיבלה הוראה האם לכלול את הסטודנטים החרדים או לא, מוגשים בזאת שני הנתונים:

יחס חברי סגל בכיר במשרה מלאה / סטודנטים, בקמפוס הכללי בלבד, הנו 1/36.6.
יחס חברי סגל בכיר במשרה מלאה / סטודנטים, כולל הקמפוס החרדי, הנו 1/51.

8. פריסת לימודים:

בתואר ראשון - לפחות 3 ימים בשבוע, בתואר שני - לפחות 2 ימים בשבוע

בהתאם לדיווח שהעבירה, הקריה מקיימת את הלימודים במנהל עסקים בהתאם לדרישת המל"ג - 3 ימים בשבוע בתואר הראשון ויומיים בשבוע בתואר השני.

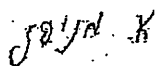
סיכום

הוועדה מתרשמת כי נכון לתחילת שנה"ל תשע"א, חל שיפור משמעותי בעמידת הקריה האקדמית קרית אונו בהמלצות הפרטניות והכלליות שבהחלטת המל"ג מיום 26.2.2008 בנושא דו"חות הוועדה להערכת הלימודים במינהל עסקים.

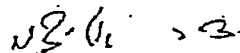
בהתאם לדיווחי הקריה ולהתרשמות הוועדה בעת הביקור שערכה במוסד, הקריה האקדמית קרית אונו יישמה את מרבית ההמלצות, הפרטניות והכלליות, בהחלטת המל"ג האמורה.

עם זאת, על המל"ג להכריע בסוגיות השונות שעלו בדו"ח זה באשר לדרך ההתייחסות לסעיפי ההחלטה השונים, ובפרט באשר לסוגיית תנאי הקבלה, סוגיית ראשי תכניות הלימודים ולדרך בה יש לחשב את היחס בין מספר חברי הסגל הבכיר לבין מספרי הסטודנטים.

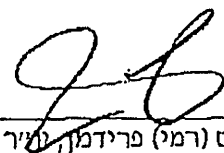
על החתום:

פרופ' אהוד מניפ, חבר

פרופ' דב אליצור, חבר

פרופ' אברהם (רמי) פרידמן, חבר